

Steven als professionele hogepriester der Nederlandse moedertaaldidactiek: een reactie in illuminatieve citaten en stellingen

1. Preambule

The situation of the contemporary intellectual is seemingly in direct contrast to the earlier ideological and moral mission of the intellectual associated with the priestly estate and the nineteenth century intellectual. The contemporary Western intellectual articulates the intelligence of particular social groups and the institutional sectors to which they affiliate. In this position, their knowledge is defined as transcendent. *The shift from priest to scientist*, with its related change in function of intelligence *from explaining the ways of God to explaining nature*, poses an irony. The theological mission once assumed by the priestly class is still present but in a new form. The movement is from an explanation of heavenly order to a discussion of nature's rules, but the new explanations are to give purpose and meaning to a world that is otherwise deemed purposeless. (Popkewitz 1984, 188)

2. Mijn waardenoriëntaties

2.1

Noch als mens, noch als eenvoudig universitair arbeider heb ik er behoefte aan mij te meten aan externe normen, dan wel mijn normen aan anderen op te leggen; een 'herrschaftsfreie' discussie over normen lijkt me overigens leuk en leerzaam.

Ik ga maar en ben

J.C. van Schagen.

Ik ben een God in 't diepst van mijn gedachten,

En zit in 't binnenst van mijn ziel ten troon

Over mij-zelf en 't al, naar rijkst-geboën

Van eigen strijf en zege, uit eigen krachten -

Willem Kloos

Als historisch-maatschappelijk bepaalde en bepalende persoon erken ik voorwerp en onderwerp te zijn in en van een maatschappelijk krachtenveld. Naar vermogen draag ik bij aan een 'herrschaftsfreie' maatschappelijke omgang.

Voorwaarde voor een wetenschappelijke discipline moedertaal didactiek - what ever that may be - lijkt mij een 'herrschaftsfreie' communicatie over welke definitie daarvan dan ook en tolerantie ten opzichte van welke uitwerking daarbij dan ook.

Sociaal-maatschappelijke processen, c.q. organisatorische kwesties, die gestuurd moeten (?) worden (door deskundigen?) werken altijd onderdrukkend omdat ze per definitie asymmetrisch opgezet worden.

Rather, the possibilities of the intellectual are in taking a negative stance towards our social conditions. The strength of our inquires lies in the creation of different and critical webs of meanings for judging the appropriateness of our cultural circumstances and in assuming a *skeptical attitude towards our words, customs, traditions and institutions*. (Popkewitz 1984, 193).

As research becomes a part of an institutional context, there is a merging with ongoing beliefs and priorities. Reason is confused with conclusion, affect with meaning. *The consequence is not self-reflection* of existing patterns. Rather, the authority structure of the organization is strengthened by the research. Professional folk wisdom about the 'gulf' between theory and practice obscures this social function of the intellectual. Theories do act back upon the situation that they were to explain. (ib., 191)

3. Over wetenschappelijke arbeid

3.1

Op al deze bezwaren tegen het schrijven van een literatuurgeschiedenis heb ik wel een antwoord: dat er namelijk maar één geldige reden is voor het schrijven van zo'n geschiedenis, en die reden is niet het nut dat zo'n boek zou kunnen hebben, maar de aardigheid die de schrijver heeft gehad in het maken en die de lezer zou kunnen hebben bij het lezen. De rest is onzin. (Van het Reve 1985, 11)

3.2

This century has witnessed a change in the nature of authority and the manner by which authority is legitimated. In particular, intellectuals as a social group have changed from sacerdotal personages to secular experts, independent of the patronage of the church or aristocracy but dependent upon the state or the competition of the 'market'. The currency of the new secular expert is the production of knowledge. The validity of knowledge is based upon rules of logic and reference to the empirical, rather than to the social status of the speaker or to the authority of God. The change in the nature of authority contains an illusion of the separation of thought from practice. The intellectual is not considered as an actor in our social conditions. (Popkewitz 1984, 184)

3.3

Theory is useful to the extent that it *informs people about how a particular way of life frustrates their needs and causes suffering*. The goal of such a theory is to enlighten people about how they can change their lives and arrive at a new *self-understanding that illuminates the relations of objective and subjective conditions*. 'Social theories are the means by which people can liberate themselves from the particular causal processes that victimize them precisely because they are ignorant of who they are. (Fay 1977, 204) (ib., 197)

3.4

Yet, to maintain a skeptical attitude is difficult. The human tendency is to reify existence and to create dogma under the canopy of inquiry. *Money, prestige, and status are often closely tied to the traditional interests*. We are witnessing, for example, the growing importance of contract research in determining priorities and direction of scientific communities. With this has occurred a subtle shift in the reward system of

tenure or employment in universities in which grants obtained are made a criterion of promotion. The reward structures thus lessen those efforts which seek to make problematic the agenda established in the political process. (ib., 195)

4. Over onderzoeksmethoden

4.1

Understanding that *science is linguistic invention* is to understand its limitation. Science enables us to suppose that things are happening. It does not tell us that things are. Nor is science immune from the values of its theorists and from the theorists' relation to, and position in, a particular society. The languages of science are embedded in culture, history, and social relations. While seeming to decontextualize and transcend our social conditions, the languages of science pose their own irony. (ib., 194)

4.2

Mathematics, as a number of philosophers have observed, may be the only sure form of knowledge, because it is a self-contained system, purely rational, unsullied by the uncertainties inherent in empirical observations. Empirical science is more useful but less certain - more useful because it describes physical rather than rational events, but less certain because its descriptions are always subject to revision imposed by new data, always limited by the inaccuracy of measurements. Rhetoric, applied to the humanities or to any other field, is even less certain than science, but also more useful, because it deals with questions that science methodologically excludes: questions about values, ethics, esthetics, meaning, politics, justice, causality involving human motives, and causality involving an indeterminate number of variables. (Raymond 1982, 781)

4.3

One trend among recent efforts to redirect the study of curriculum is the discovery of literary analysis. At least three different uses of literary tools are offered to curriculum workers. An early and often cited article by Mann (1968-1969), for example, argues that curriculum should be treated as a literary work in which the curriculum critic's task is to 'disclose meaning'. Thus Mann proposes that the curriculum field adopt a 'literary perspective' towards its objects; this proposal is approved, in considerably widened form, by Willis (1975). Other writers (e.g. Kelly 1975; Milner 1978) cull specific literary concepts and ideas and offer them for use in curriculum

analysis - the notions of metaphor, point of view, theme, and plot, for example. A third group of writers advocates the use of a particular literary style in writing of evaluation reports. (e.g. Barone's (1980) use of New Journalism, Vallance's (1978) use of the style of art criticism) (Elbaz/Elbaz 1981 , 105)

5. Een paar konklusies voor de vuist weg

5.1

De vraag naar de voorwaarden voor een wetenschappelijke discipline moedertaaldidactiek reïficeert bestaande ideologische oriëntaties en versterkt dominantiepatronen binnen de groep direct betrokkenen.

5.2

De vraag of wetenschappelijk onderzoek van moedertaalonderwijs, c.q. de wetenschappelijke discipline moedertaaldidactiek, interdisciplinair is of niet, is alleen relevant vanuit een perspectief van bestaande wetenschappelijke machtsstructuren; voor mij dus niet.

5.3

De vaststelling dat onderzoek van moedertaalonderwijs tot 'de onderwijskunde', c.q. tot de 'sociale hoofddisciplines' behoort, beperkt onnodig de vrijheid van onderzoekers en onderwijsgeven: de dominante werkelijkheidsdefinitie binnen die disciplines is een poppenkastdefinitie.

5.4

De vraag naar het object van onderzoek van moedertaalonderwijs kan eenvoudig beantwoord worden: wat betrokkenen binnen de institutie school moedertaalonderwijs heten. Dat ontslaat de onderzoeker niet van de plicht zijn eigen definitie van moedertaalonderwijs te onderzoeken.

5.5

Wat kwaliteit van het moedertaalonderwijs is of kan zijn lijkt mij wetenschappelijk onbelangrijk; bij de vaststelling daarvan gaat het uiteindelijk om arbitraire politieke beslissingen. Wie daarvan het slachtoffer is, zij beklaagd.

5.6

Het streven van de discipline moedertaaldidactiek respect te verwerven bij zowel de Sociale Wetenschappen als bij Letteren lijkt mij wetenschappelijk volstrekt irrelevant. Als dat moet gebeuren door duidelijk aan te geven welke hoofddisciplines beoefend worden en welke hulpdisciplines gebruikt worden lijkt mij dat streven uiterst onvruchtbaar en ongewenst.

5.7

Ik zie geen voordelen in het vaststellen - via discussie? - van een thema dat voor enige jaren hoofdthema voor de discipline gaat vormen.

5.8

Er lijkt vooralsnog weinig tegen onderzoek van moedertaalonderwijs ook te definiëren als ontraadseling van betekenissen; zo'n definitie lijkt me uiterst aantrekkelijk voor onderzoekers die in een literaire onderzoekstraditie zijn opgeleid. Ik heb er vooralsnog vertrouwen in dat de resultaten van zulk onderzoek de doelen kan dienen van bevrijding van de betrokkenen.

Bibliografie

Elbaz, F., R. Elbaz, *Literature and Curriculum: Toward a View of Curriculum as Discourse Practice*. In: *Curriculum Inquiry* 11 (1982), nr. 2, 105-122

Raymond, J.C., *Rhetoric: The Methodology of the Humanities*. In: *College English* 44 (1982), nr. 8, 778-783)

Popkewitz, T.S., *Paradigm & Ideology in Educational Research; the social Functions of the Intellectual*. Lewes, East Sussex: The Falmer Press 1984

Reve, K. van het, *Geschiedenis van de Russische literatuur; van Vladimir de Heilige tot Anton Tsjechov*. Amsterdam: Van Oorschot 1985